

Αρχαία Ελληνικά στη Μέση εκπαίδευση: Γνωστικό αντικείμενο και διδακτικές προσεγγίσεις

Θέμα εργασίας

Σε ποιες ραψωδίες της Οδύσσειας έρχεται ο Οδυσσέας σε επαφή με τους ήρωες του Τρωικού Πολέμου και ποια η λειτουργία των σκηνών αυτών για την πλοκή και την οπτική του έπους της Οδύσσειας;

Βουλγαράκη Αντωνία
Στρίγγας Ιωάννης
Χαλκιάς Παντελής

Οδύσσειας λ

ΑΞΟΝΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ

λ, «Νέκυια»

«έν δὲ τὰ μῆλα λαβόντες ἐβήσαμεν, ἄν δὲ καὶ αὐτοὶ
βαίνομεν ἀχνύμενοι θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέοντες». λ 5-6.

« Και πήραμε τ' αρνιά και τα βάλαμε στο καράβι.
Μπήκαμε κι οι ίδιοι θλιμμένοι ρίχνοντας μαύρο δάκρυ».

- Ο Οδυσσεύς λαμβάνει την οδηγία από την Κίρκη να κατέβει στον Άδη, ώστε να λάβει χρησμό από το μάντη Τειρεσία για το πώς θα νοστήσει.
- Η κατάβαση στον Κάτω Κόσμο αποτελεί τυπικό επικό μοτίβο .
- Εκτός από τη συνάντησή με το μάντη, ο ήρωας έρχεται σε επαφή - μεταξύ άλλων - με τους νεκρούς **Αγαμέμνονα και Αχιλλέα.**, ήρωες του τρωικού πολέμου.

Πληροφορίες που εξάγονται από το διάλογο Αγαμέμνονα-Οδυσσέα :

«ἀλλά μοι Αἴγισθος τεύξας θάνατόν τε μόρον τε,
ἔκτα σὺν οὐλομένη ἀλόχῳ» λ 409-10

- Ο Ατρείδης δολοφονήθηκε ύπουλα και βίαια (ο θάνατός του δεν ταιριάζει σε βασιλιά) .
(ὥς τίς τε κατέκτανε βοῦν ἐπὶ φάτνῃ.) λ411
- Εξαιτίας της γυναίκας του δεν είδε ούτε το γιο του, τον Ορέστη, για τελευταία φορά.
(ἢ δ' ἐμὴ οὐδέ περ υἱὸς ἐνιπλησθῆναι ἄκοιτις,
ὄφθαλμοῖσιν ἔασε : πάρος δέ με πέφνε καὶ αὐτό) λ 452-3
- Ο Οδυσσέας μπορεί να είναι ήσυχος για τη γυναίκα του, αφού του παραμένει πιστή.
(ἀλλ' οὐ σοί γ', Ὀδυσσεῦ, φόνος ἔσσεται ἔκ γε γυναικός) λ444
- Ο Τηλέμαχος τον ψάχνει εναγωνίως.
(ἦ γὰρ τόν γε πατὴρ φίλος ὄψεται ἐλθών,
καὶ κείνος πατέρα προσπύξεται, ἢ θέμις ἐστίν.) λ450-1

Παρόλα αυτά, συμβουλεύει τον Οδυσσέα να είναι επιφυλακτικός και διακριτικός στην επανεμφάνισή του στην πατρίδα του.

(κρύβδην, μηδ' ἀναφανδὰ, φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
νῆα κατισχέμεναι.) λ455-6

Η συμβολή της συνάντησης με τον Αγαμέμνονα στην πλοκή του έπους.

- Ο Οδυσσέας μαθαίνει για την οικογένειά του.
- Αποκτά κίνητρο να νοστήσει.
- Ακούει για το γιο του, νιώθει περηφάνεια.
- Αντιπαρατίθενται το πρότυπο της πιστής και ευσεβούς συζύγου (Πηνελόπη) και της άπιστης και ασεβούς (Κλυταιμνήστρα).
- Ο Οδυσσέας προβάλλεται ως πιο ευνοημένος από τον Ατρείδη.
- Προοικονομείται η μυστικότητα , με την οποία θα εμφανιστεί στην Ιθάκη , καθώς και το τελικό του σχέδιο (αναγνώριση πρώτα με τον Τηλέμαχο και μετά με την Πηνελόπη).

Η συνάντηση με τον Αχιλλέα

«μὴ δὴ μοι θάνατόν γε παραύδα, φαίδιμ' Ὀδυσσεῦ.
βουλοίμην κ' ἐπάρουρος ἐὼν θητευέμεν ἄλλω,
ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ, ὧ μὴ βίωτος πολὺς εἶη,
ἢ πᾶσιν νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν.» λ488-91

Παρατηρήσεις :

- Ο Αχιλλέας λυπείται για το θάνατό του (ο θάνατος λυγίζει και τους πιο γενναίοψυχους).
- Ρωτά με αγωνία για το γιο του ,το Νεοπτόλεμο, εάν φάνηκε αντάξιος της φήμης του πατέρα του (το πρότυπο της υστεροφημίας) λ492-540.
- Προβάλλεται η αξία της ζωής και ο πόθος του ανθρώπου για αυτήν.

Η συμβολή της συνάντησης Αχιλλέα - Οδυσσέα στην πλοκή του έπους.

Συναντώντας τον Αχιλλέα , ο Οδυσσέας έχει ήδη λάβει γνώση για το αν θα νοστήσει.Συνεπώς , δε χρειάζεται να μάθει περαιτέρω πληροφορίες για το φλέγον ζήτημά του. Ο διάλογος των δύο αντρών περιλαμβάνει την έκφραση της λύπης του Πηλείδη για τη μοίρα του , καθώς και τις αγωνιώδεις ερωτήσεις του στον Οδυσσέα σχετικά με την τύχη του γιου του, Νεοπτόλεμου.

Πέρα από την εξιστόρηση της πορείας του Νεοπτόλεμου στον Τρωικό πόλεμο, όπου φάνηκε άξιος απόγονος του πατέρα του, ο Οδυσσέας δεν παρέχει άλλες πληροφορίες στον Αχιλλέα.

Στα λόγια του Οδυσσέα ο ακροατής βρίσκει απαντήσεις για τα γεγονότα μετά το θάνατο του Αχιλλέα , όμως αντιλαμβάνεται και κάτι περαιτέρω : Ο Οδυσσέας , παρά την ταλαιπωρία του έως τώρα, είναι ευτυχισμένος στην ουσία , αφού έχει τη δυνατότητα να επιστρέψει στην πατρίδα του και να ξαναδεί το γιο του,αντίθετα με τον Αχιλλέα , από τον οποίο στον κόσμο των ζωντανών έχει μείνει μόνο η υστεροφημία.

Συνεπώς ,στο διάλογο αυτόν προβάλλεται έμμεσα ο Αχιλλέας ως δυστυχισμένος αρχηγός των νεκρών πλέον. Οι ακροατές έχουν την ευκαιρία να μάθουν για τον ξακουστό ήρωα , ο οποίος πέθανε μακριά από την πατρίδα του. Επειδή δε , στον Κάτω Κόσμο δε νοείται εγκώμιο για το νεκρό, ο Όμηρος ίσως να προτίμησε αυτόν τον έμμεσο τρόπο , για να μας μιλήσει για τον Πηλείδη.

Η εμφάνιση του Οδυσσέα στον Κάτω Κόσμο και η σημασία της αναφοράς αυτής στη ραψωδία ω

- Ο Ερμής άγει τις ψυχές των νεκρών μνηστήρων στον Άδη.
- Εκεί συναντώνται με τους νεκρούς ήρωες του Τρωικού πολέμου και αναφέρουν ότι ο Οδυσσέας τους έχει σκοτώσει.
- Η αναφορά στον Οδυσσέα στην τελευταία ραψωδία του έπους αποτελεί εγκώμιο του ήρωα.
- Οι μνηστήρες αναγνωρίζουν την πολεμική του ανωτερότητα και την εξυπνάδα του, αφού υπομονετικά και αθόρυβα τους έστησε παγίδα και τους σκότωσε.
- Οι συμπολεμιστές του στην Τροία τον μακαρίζουν για το νόστο του και την ανταμοιβή των πολύχρονων κόπων του.
- Ο Οδυσσέας αντιπαραβάλλεται στους δύο κεντρικούς ήρωες της Ιλιάδας, τον Αγαμέμνονα και τον Αχιλλέα, και αναδεικνύεται ανώτερος: Νόστησε, κάτι που δεν κατάφερε ο Πηλείδης, ενώ βρήκε πάλι την οικογένειά του και ζει ειρηνικά, αντίθετα με την τραγική μοίρα του βασιλιά του Άργους.